

Motion

1980/81:2217

av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson m. fl.
med anledning av proposition 1980/81:205 om förenklade statliga
regler inom barnomsorgen

Regeringen föreslår i proposition 1980/81:205 förenklade statliga regler inom barnomsorgen. Statsbidraget föreslås fr. o. m. den 1 januari 1982 utgå med 40 % av kommunens bruttokostnader för barnomsorgen exkl. administrationskostnader. I bidragsunderlaget får enligt förslaget ingå kostnader för daghem, fritidshem och familjedaghem samt för barnomsorg i deltidsskola och i s. k. öppna förskolor.

Statsbidragets nivå bör enligt propositionen bestämmas utifrån den kostnadsfördelning som i dag föreligger mellan staten och kommunerna. Detta skulle motsvara ett statsbidrag på 40 % av det utvidgade bidragsunderlaget. Statsbidraget för 1981/82 enligt nu gällande regler har i budgetpropositionen 1980/81:100 beräknats till 4 140 milj. kr. för daghem och fritidshem och 1 240 milj. kr. för familjedaghem, dvs. tillsammans 5 380 milj. kr. Bidragsunderlaget torde enligt dessa beräkningar uppgå till ca 13 500 milj. kr. under budgetåret 1981/82. Härav utgör deltidsskolan ca 1 000 milj. kr.

Vi ser liksom regeringens betydande fördelar i ett slopande av den statliga detaljregleringen av barnomsorgen. Detta skulle ge kommunerna större flexibilitet i deras utformning av barnomsorgen. Det är dock inte tillräckligt för att tillgodose olika familjers varierande behov och önskemål. *Vi kommer därför att inom ramen för reformen föreslå införandet av en vårdnadsersättning (vårdnadsbidrag) för alla barn mellan ett och tre års ålder.*

Det framgår klart av bl. a. statistiska centralbyråns undersökning om efterfrågan på barnomsorg att bristen på platser är störst för de minsta barnen (under tre års ålder) samt för deltidssorg. Den årliga driftkostnaden inkl. kapitaltjänstkostnad för en nytillkommande daghemsplats för barn under tre års ålder kan beräknas uppgå till närmare 70 000 kr. Samtidigt har riksdagen uttalat att den kommunala konsumtionsökningen under kommande år måste begränsas till ca 1 %. Enbart en utbyggnad av barnomsorgen enligt kommunernas planer för perioden 1981–1984 skulle motsvara 1,4 % om året. Till detta kommer den utbyggnad av äldreomsorgen som betingas av förskjutningen mot högre åldrar, ökade kostnader för utbildning m. m.

Det ter sig därför oundgängligen nödvändigt med en dämpning av utbyggnaden av barnomsorgen. Denna bör utformas så att orättvisorna mellan familjer med resp. utan kommunal barnomsorg inte ökar utan tvärtom motverkas.

Vi finner det därför nödvändigt och önskvärt att kombinera införandet av ett förenklat statsbidragssystem med förbättrade möjligheter för småbarns-föräldrar att – om de så önskar – själva ordna för barnens vård. Kommunernas utbud av barnomsorgsplatser skulle då i högre grad kunna utnyttjas av familjer som verkligen föredrar den formen av barnomsorg, samtidigt som köerna torde minska.

Föräldraförsäkringen täcker i dag det första levnadsåret. Ett enkelt, rättvist och smidigt sätt att åstadkomma ökad rättvisa och valfrihet vore att komplettera denna med ett vårdnadsbidrag för alla barn mellan ett och tre års ålder. Detta skulle kunna användas antingen som ett bidrag till familjeekonomi om föräldrarna väljer att helt eller delvis själva vårda barnet (barnen), som bidrag till täckande av kostnaderna för privat barnomsorg eller för att möjliggöra en mer marknadsmässig ersättning för den kommunala barnomsorgen.

Vissa principiella och andra skäl kan tala för en beskattad vårdnadsersättning eller utbyggnad av föräldraförsäkringen. Att vi trots detta nu föreslår ett obeskattat vårdnadsbidrag beror bl. a. på följande: problem med den skatte- och försäkringsmässiga hanteringen av ersättningen uppkommer inte. Regeringen har dessutom i en proposition föreslagit fristående rätt till ATP-år för föräldrar som vårdar egna barn under tre års ålder. En beskattad vårdnadsersättning (eller ytterligare utbyggd föräldraförsäkring) kan med nuvarande skatte- och bostadsbidragsregler ge lägre behållning för familjer med relativt låg nettointkomst och/eller många barn än för mer välsituerade hushåll. En utbyggd föräldraförsäkring i dess nuvarande utformning har dessutom den nackdelen att den inte kan användas som bidrag till betalningen av en ersättare när föräldrarna arbetar heltid, eftersom den förutsätter att en förälder arbetar högst sex timmar om dagen. Den bidrar inte heller till att utjämna skillnaden i stöd mellan kommunal barnomsorg och andra vårdformer. (Inget hindrar dock att vårdnadsbidraget längre fram överförs till en beskattad ersättning eller till en utbyggd föräldraförsäkring om starka motiv för detta skulle uppkomma, t. ex. genom en förändring av skatte- och bostadsbidragssystemen så att de bättre anpassas till hushållens ekonomiska bärkraft.)

Ett obeskattat vårdnadsbidrag på 400 kr. i månaden per barn mellan ett och tre års ålder, som vi vill föreslå, motsvarar för en eninkomstfamilj med en inkomst på 75 000 kr. en årlig löneökning på 25 000–35 000 kr. efter skatt och bortfallande bostadsbidrag. I en familj där båda föräldrarna har en inkomst på ca 70 000 kr. motsvarar det en inkomstökning på ca 10 000 kr. osv.

Kostnaderna för vårdnadsbidraget (ca 190 000 barn mellan ett och tre års ålder) skulle belöpa sig till ca 900 milj. kr. per år. Statens kostnader för detta skulle täckas om statsbidraget till kommunerna samtidigt bestämdes till 33 % i stället för till 40 % av bidragsunderlaget. Kommunerna i sin tur torde direkt få bortåt halva skillnaden täckt om barnomsorgsavgifterna för barn med vårdnadsbidrag samtidigt höjdes med 400 kr. per barn och månad.

Kommunernas kostnad för socialbidrag till småbarnsfamiljer torde vidare minska i inte obetydligt omfattning. Till detta kan beräknas komma en minskad efterfrågan på kommunal barnomsorg för de minsta barnen, vilket skulle möjliggöra en lägre utbyggnadstakt med åtföljande besparingar för kommunerna. För varje småbarnsplats som inte behöver byggas kan den kommunala besparingen beräknas uppgå till ca 40 000 kr. per år (70 000 kr. minus statsbidrag, minus föräldraavgift), vilket motsvarar ca åtta vårdnadsbidrag. Behovet av kommunal barnvårdarverksamhet för sjuka småbarn torde också minska. Trots det något lägre statsbidraget torde förslaget således snart medföra en relativt sett förbättrad ekonomi för kommunerna, samtidigt som familjernas valfrihet mellan hem- och förvärvsarbete samt mellan olika barnomsorgsformer torde öka.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till höstriksdagen om ett skattefritt vårdnadsbidrag på 400 kr. i månaden per barn mellan ett och tre års ålder fr. o. m. 1982 som finansieras i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 9 juni 1981

INGEGERD TROEDSSON (m)

PER PETERSSON (m)

ERIK HOVHAMMAR (m)

GÖTE JONSSON (m)

GUNNAR BIÖRCK (m)

i Värmdö

KNUT WACHTMEISTER (m)

BJÖRN KÖRLOF (m)

LENNART BLOM (m)

